

vjekovno kanonsko pravo i statuti dalmatinskih gradova (547-563), Claudije Marije Storti, *The Lombard Statutes of the 14th century* (565-573), Nicolette Sarti, *Politica e tradizione normativa cittadina: Il paradigma statutario bolognese nel basso medioevo* (575-584) te Mire Gardaša, *Komorski vlastelinski sud u Osijeku* (585-596).

Navedeni zbornik radova *Splitski Statut iz 1312. godine: povijest i pravo* predstavlja izvanredan znanstveni doprinos više od 30 domaćih i stranih znanstvenika, kao i organizatora znanstvenog skupa istraživanju srednjovjekovnog pravnog funkcioniranja komuna, s posebnim naglaskom na splitsku. U 29 interdisciplinarnih radova oplemenjenih slikovnim prilozima te opsežnom studijom Tomislava Raukara, izdavači su priredili dosad neobjavljen prikaz raznih aspekata srednjovjekovnog prava i utjecaja istog na svakodnevni život državnih i lokalnih institucija, ali i ljudi.

Goran Budeč

Nada Klaić i njezin znanstveni i nastavni doprinos razvoju historiografije, Zbornik radova sa znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem održanog u Zagrebu 29.-30. studenog 2013. godine, ur. Tomislav Galović – Damir Agičić, FF Press, Zagreb 2014., 639 str.

Vrednovanje, ocjenjivanje i kritičko propitivanje rezultata koje su postigli prethodnici jedan je od temeljnih zadataka historiografije. Na tragu takvog shvaćanja dvije krovne organizacije hrvatskih povjesničara, Hrvatski nacionalni odbor za povijesne znanosti i Društvo za hrvatsku povjesnicu, organizirale su u suradnji s Odsjekom za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu znanstveni skup s međunarodnim sudjelovanjem posvećen znanstvenom i nastavnom doprinosu Nade Klaić razvoju historiografije. Skup je održan 29. i 30. studenog 2013. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a upriličen je povodom 25. godišnjice smrti ove istaknute hrvatske povjesničarke i sveučilišne profesorice koja je cijeli svoj radni vijek od gotovo četrdeset i pet godina bila vezana upravo za tu ustanovu. To je bio treći u nizu sličnih znanstvenih skupova posvećenih hrvatskim povjesničarima 20. stoljeća, nakon skupova o Jaroslavu Šidaku i Josipu Matasoviću, i na njemu je tijekom dvodnevna rada održano preko trideset referata. Iako jedna četvrtina izlaganja predstavljenih na skupu nije pravovremeno predana uredništvu za objavljivanje, tiskani zbornik radova je svojim obimom i sadržajem više nego nadomjestio taj nedostatak. U njega su uvršteni i neki radovi koji nisu bili izloženi na samome skupu, a na kraju knjige je pridodan niz korisnih i zanimljivih priloga.

Nakon uredničkog predgovora i uvodne riječi Tomislava Galovića na otvorenju skupa, zbornik radova započinje uvodnim izlaganjem akademika Tomislava Raukara, *Nada Klaić i pregledi hrvatske povijesti u ranom i razvijenom srednjem vijeku* (29-45). U njemu su kroz prizmu dva pregleda, odnosno sinteze hrvatske srednjovjekovne povijesti iz pera Nade Klaić, *Povijest Hrvata u ranom srednjem vijeku* (1971.) i *Povijest Hrvata u razvijenom srednjem vijeku* (1976.), predstavljeni metodološki pogledi i stručni dometi hrvatske historiografije u prijelomnom razdoblju nakon okončanja Drugog svjetskog rata 1945. godine. S obzirom na to da je profesor Raukar svoj sveučilišni znanstveno-nastavni rad započeo upravo kao asistent profesorice Klaić, u njegovom izlaganju su također sadržane vrijedne lične zabilješke i sjećanja s predavanja i praktičnog istraživačkog rada u arhivu.

U nastavku zbornika objavljeno je dvadeset i pet radova raspoređenih u šest odjeljaka. Pri-lozi se bave raznim temama znanstvenog i nastavnog rada Nade Klaić, od studentskih uspomena s predavanja, preko metodoloških pogleda i idejnih rješenja, pa sve do pristupa diplomatskoj građi i vrelima, te ključnim povijesnim temama kojima se bavila tokom svog izni-

mno plodnog znanstvenog rada. Budući da se doticala gotovo svih središnjih medievističkih tema i problema, te da su joj tekstove odlikovale britke kritike izvora i historiografskih radova, ta se raznovrsnost ogleđa i u sadržaju ovog zbornika. U njemu su svojim priložima sudjelovali suvremenici Nade Klaić, njezini suradnici, kolege, studenti i drugi, ali i nova generacija hrvatskih medievista koji su mogli objektivno prosuđivati o njezinom doprinosu historiografiji. Tako su posebnim priložima osvjetljeni njezini pristupi porijeklu i dolasku Hrvata te ranosrednjovjekovnoj hrvatskoj povijesti, dalmatinskim komunama, postanku splitske nadbiskupije, Ljetopisu popa Dukljanina, zagrebačkom Gradecu, formiranju bosanske države, grofovima Celjskim, Seljačkoj buni 1573., te društvenim previranjima i bunama u Hrvatskoj u 16. i 17. stoljeću.

Na kraju knjige su objavljeni i biobibliografski prilozi koji dodatno osvjetljavaju znanstveni i pedagoški profil Nade Klaić. Prvi je tekst Ivana Majnarića pod naslovom *Povjesničarka Nada Klaić (Zagreb, 21. VII. 1920. – Zagreb, 2. VIII. 1988.) – biografska skica* (515-521), što zapravo predstavlja kratku biografiju nastalu na osnovi natuknice objavljene u leksikografskoj ediciji *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 7 (Zagreb 2009., str. 341-344). Biografski prikaz upotpunjuje *Bibliografija Nade Klaić (1920.-1988.)* (523-592) koju su priredili Dejan Zadro i Tomislav Galović. Do tada najpotpunija bibliografija radova prof. Klaić bila je objavljena 1989. godine, nedugo poslije njezine smrti, i obuhvaćala je ukupno 195 bibliografskih jedinica. Prilogom Zadre i Galovića bibliografija je znatno proširena i dopunjena, a ranija je brojka podignuta na 357 objavljenih i popisanih radova, objavljivanih u razdoblju od 1944. do 2007. godine. Bibliografija također sadrži i popis izabrane *Literature o Nadi Klaić i njezinom znanstvenom opusu* koji predstavlja solidno polazište za razmatranje recepcije njezinog rada u historiografiji jer sadrži i brojne tekstove čiji su autori polemizirali sa stavovima prof. Klaić. U dodatku zbornika je, također, objavljen i potpun *Raspored rada znanstvenog skupa* (593-596), te brojni slikovni prilozi s fotografijama iz privatnog i poslovnog života Nade Klaić, uključujući i slike iz mladosti, sa stručnih izleta i znanstvenih skupova (599-607). *Zbornik* je opskrbljen korisnim *Kazalom osobnih i zemljopisnih imena* te popisom autora priloga.

Nada Klaić je radila na Odsjeku za povijest Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, na Katedri za hrvatsku povijest, i bavila se poviješću hrvatskoga srednjovjekovlja gotovo pola stoljeća. U svom produktivnom znanstvenom opusu pisala je o mnogim temama, uz političku povijest pridavala je podjednaku pažnju društvenom, kulturnom i gospodarskom razvoju, pa su njezina djela i radovi nezaobilazni za svakoga tko se namjerava ozbiljno baviti prošlošću Hrvatske u srednjovjekovnom razdoblju. Pošto je rezultate svojih istraživanja ugrađivala u nastavnički rad i predavanja, utjecala je na generacije povjesničara u drugoj polovici 20. stoljeća, pa je stoga opravdano da su skup i prateći zbornik nastojali podjednako osvjetliti obje sfere njezinog djelovanja – i znanstveni i nastavni rad. Nema sumnje da će radovi objavljeni u ovom zborniku, uvažavajući mjesto i ulogu Nade Klaić u oblikovanju hrvatske medievistike, doprinijeti boljem poznavanju njezinih znanstvenih i nastavnih postignuća te olakšati objektivno vrednovanje njezinog doprinosa historiografiji.

Emir O. Filipović

Ascendere historiam. Zbornik u čast Milana Kruheka, ur. Marija Karbić, Hrvoje Kekez, Ana Novak i Zorislav Horvat, Hrvatski institut za povijest, Zagreb 2014., 678 str.

Prije nekoliko godina navršilo se sedamdeset godina života povjesničara Milana Kruheka, višegodišnjeg voditelja Odjela za srednjovjekovnu povijest Hrvatskog instituta za povijest i nekadašnjeg ravnatelja istog Instituta. Tim povodom, kao i za njegov predani rad kojim je zadužio hrvatsku historiografiju, na inicijativu djelatnika spomenutog odjela objavljen je ovaj